

TOP 500

EKSPERTS PAR NODOKĻU MAKSĀTĀJU TOP

Budžetā iemaksā arvien vairāk

Jānis Taukačs, Sorainen partneris

Pagājušajā gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, 60 lielāko uzņēmumu (pēc nodokļu neto samaksas valsts budžetā, pēc Valsts ieņēmumu dienesta datiem) kopējais samaksāto nodokļu apmērs veidoja 2,01 miljardus eiro, kas ir par 75,24 miljoniem eiro jeb par 3,89% vairāk nekā 2014. gadā. Vienlaikus arī 60 lielāko nodokļu maksātāju apgrozījums 2015. gadā ir pieaudzis par 660,66 miljoniem eiro, kas ir par 7,49% vairāk nekā gadu iepriekš. Savukārt saviem akcionāriem 2015. gadā TOP 60 uzņēmumi nopelnīja 849,96 miljonus eiro, kas arī ir par 24,39% vairāk nekā aizpērn. Arī 2015. gadā viena no būtiskākajām nodokļu ieņēmumu pozīcijām bija darbaspēka nodokļi. Lai gan uzņēmēji darbaspēka nodokļu slogu uzskata par visnozīmīgāko, valsts šo slogu ir tikai palielinājusi, piemēram, ieviešot solidaritātes nodokli. Vēl šis slogs pat palielināsies, kad 2017. gada 1. janvārī stāties spēkā izmaiņas darbaspēka nodokļu normatīvajos aktos, jo tiks ieviestas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) gandrīz ikvienam darba ņēmējam, kas būs jāmaksā no minimālās darba algas. Turklāt šis regulējums attieksies arī uz mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem. Nemot vērā arī kopējās valsts ekonomikas izaugsmes prognozes, valdība ar šiem grozījumiem plāno valsts speciālajā budžetā nopelnīt papildu 200 miljonus eiro. Tomēr šis mērķis var izrādīties tikpat tāls kā dullajam Daukām horizonts, ja valdība un likumdevējs nespēs veikt strukturālus pasākumus, kas samazinātu valsts negūtos ieņēmumus no ēnu ekonomikas un aplokšņu algām.

Līdzīgi kā 2014. gadā pirmajā desmitniekā septiņi uzņēmumi, vērtējot pēc to darbības nozares, ir būtiski akcīzes nodokļu maksātāji. TOP 10 iekļuvušie lielākie nodokļu maksātāji valsts budžetā pērn ir iemaksājuši par 56,44 miljoniem eiro vairāk nekā 2014. gadā, kas ir kāpums par 7,36% un apsteidz kopējo valsts budžeta nodokļu ieņēmumu pieaugumu gandrīz divas reizes.

Salīdzinot nozaru devumu valsts budžetam nodokļu veidā, redzams, ka lielāko pienesumu no TOP 60 nozarēm valsts budžetā devusi degvielas mazumtirdzniecība (21%), elektroenerģija un enerģētika (13%), kā arī naftas produktu vairumtirdzniecība (9%) un ražošana (7%). Tāpat būtisku devumu nodrošināja citas nozares (24%), kas atsevišķi netika klasificētas. Arī nozaru dalījumā ir redzams, ka būtiskāko ietekmi uz valsts budžetā maksājamo nodokļu lielumu atstāj tieši akcīzes nodoklis un darbaspēka nodokļi. Samazinot ēnu ekonomikas ietekmi akcizēto preču tirgū un aktīvi cīnoties ar nelegālo akcīzes preču izplatītājiem, kā arī ieviešot PVN izkrāpšanas apkarošanas labākās prakses no citām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm, valdībai būtu iespējams izpildīt jau vairākas tās deklarācijas doto solījumu – samazināt darbaspēka nodokļus, vienlaikus spējot nodrošināt arvien pieaugošos tēriņus

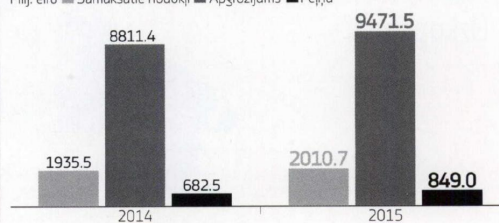
prioritārajās nozarēs. TOP 60 lielākie nodokļu maksātāji 2015. gadā kopumā valsts budžetā ir iemaksājuši virs 27% no visiem valsts budžeta nodokļu ieņēmumiem. Kopā 2015. gada 31. decembrī VID bija reģistrējis vairāk nekā 180 tūkstošus nodokļu maksātāju, kas kopumā valsts budžetā papildus TOP 60 uzņēmumiem nodokļos iemaksāja vairāk nekā 5,74 miljardus eiro.

No TOP 60 lielākajiem nodokļu maksātājiem 16 ir tādi uzņēmumi, kuros valstij vai pašvaldībām pieder vairāk nekā 50% kapitāla. TOP 60 iekļuvušie uzņēmumi ar valsts vai pašvaldību kapitālu 2015. gadā nodokļos ir samaksājuši 516 miljonus eiro ar peļņu 226 miljonu eiro apmērā. 2014. gada TOP 60 iekļuvušie uzņēmumi ar valsts vai pašvaldību kapitālu nodokļos samaksāja 418 miljonus eiro, strādājot ar 165 miljonu eiro peļņu. 2015. gadā uzņēmumi ar valsts vai pašvaldību kapitālu ir spējuši straujāk kāpināt samaksāto nodokļu apmēru, bet peļņas rādītāju pieaugums procentuālā izteiksmē ir pat lielāks.

Lai gan šā komentāra sagatavošanas brīdī Saeima vēl nav pieņēmusi 2017. gada valsts budžetu un to pavadošo likumprojektu paketi, tomēr jau šobrīd var prognozēt, ka nodokļu jomā uzņēmējus interesēs ne tikai minimālo VSAOI ieviešana un gaidāmās izmaiņas mikrouzņēmumu nodokļa regulējumā, bet arī tiesības ar 2017. gada un turpmāko gadu peļņu segt iepriekšējos gados uzkrātos zaudējumus uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) vajadzībām. Visticamāk, ar nākamo gadu uzņēmumiem būs tiesības segt iepriekšējo gadu UIN zaudējumus 75% apmērā no gadā gūtās peļņas. Savukārt par 25% peļņas UIN būs jāmaksā, pat, ja iepriekš uzkrātie zaudējumi segtu visu jaunradīto peļņu. 2017. gadā valdība ir solījusi publicēt jaunās nodokļu attīstības stratēģiju turpmākajam periodam, t.sk. izmantojot Pasaules Bankas pētījuma rezultātus. Pamatojoties uz šo stratēģiju, kardinalākās nodokļu izmaiņas, visdrīzāk, varētu tikt pieņemtas vien 2017. gadā. Piemēram, ministriju koridoros notiek flirts ap nepieciešamību ieviest Igaunijas UIN sistēmu, kas būtu veiksmīgs risinājums mazajiem uzņēmumiem brīdī, kad vairs nebūs mikrouzņēmumu nodokļa sistēmas. Kā putukrējuma kārtiņa šai gaidāmajai Latvijas nodokļu politikas kūkai gaidāma arī globālo nodokļu pasaules izmaiņu procesu ietekme Latvijā. Jau šobrīd skaidrs, ka Latvijā OECD t.s. BEPS projekta ietvaros kā minimums būs jāievieš ES pretizvairšanās no nodokļu nomaksas direktīva. Daudz lielāka uzmanība tiks veltīta transfertcenu pierādīšanas jautājumiem. Sāksies automātiska informācijas apmaiņa starp nodokļu administrācijām, t.sk. ar ārzonām. Tādējādi daudzi uzņēmumi, it sevišķi ar Krievijas uzņēmēju kapitālu, varētu restrukturizēties, vairs neizmantojot ārzonas un skatoties, kurā valstī bāzēt savus uzņēmumus. Būs interesanti, tostarp arī TOP 60 nodokļu maksātājiem! Cerams, nezāgēsīm zaru, uz kura ikviens politiķis un ierēdnis Latvijā sēž, – nodokļu maksātāju spēju nopelnīt un papildināt valsts budžetu. ☒

Uzņēmumu budžetā samaksātie nodokļi, apgrozījums un peļņa

Milj. eiro ■ Samaksātie nodokļi ■ Apgrozījums ■ Peļņa

Avots: Sorainen, pēc VID datiem